

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 2518 6401 DA Heerlen

De heer H.M. de Jonge, minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Stadsplateau 1
3521 AZ Utrecht
Postbus 2518
6401 DA Heerlen
T 088 120 5000
www.igj.nl

Datum 28 oktober 2021
Betreft Aanhoudende inzet voor goede zorg

Geachte heer De Jonge,

In september jl. informeerde de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd u over het kwetsbare evenwicht in de zorg- en jeugdhulp dat toen waarneembaar was, als gevolg van en in relatie tot het bestrijden van het coronavirus. Met deze brief geef ik u een beeld van de huidige stand van zaken, gezien vanuit het perspectief van de inspectie.

De IGJ wil allereerst nogmaals waardering uitspreken voor de voortdurende inzet die zorgverleners bieden om goede zorg en jeugdhulp te verlenen, juist in deze tijd waarin de druk op de zorg en jeugdhulp als gevolg van onder andere het coronavirus zo hoog oploopt. Het coronavirus raakt iedereen in de samenleving en daarmee helemaal degenen die voor korte of langere tijd van zorg of jeugdhulp afhankelijk zijn.

De huidige ontwikkelingen in het besmettingsbeeld en de oplopende druk op de zorg zijn voor de inspectie reden tot grote zorg. We zien dat de kwetsbaarheid van het aanbod van zorg toeneemt. Hieraan zijn risico's verbonden voor de continuïteit van de kwaliteit en de veiligheid van de zorg.

In deze brief schets ik achtereenvolgens de stand van zaken op deze onderwerpen: actuele situatie op regionaal niveau, beeld over knelpunten in de geboortezorg, zorg en jeugdhulp voor kwetsbare groepen in de samenleving, infectiepreventie en toezicht door de IGJ in de komende periode.

Actuele situatie op regionaal niveau

Samenwerking regionaal

De IGJ onderhoudt structureel contacten met regionaal vertegenwoordigers van de huisartsenzorg, ambulancezorg, ziekenhuiszorg en de verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg (vvt). Daarbij kijkt de IGJ met name op het niveau van de ROAZ-regio's (Regionaal Overleg Acute Zorgketen) verdeeld over Nederland. Daarnaast sluit de IGJ in meerdere regio's aan bij de regionale ketenoverleggen. De inspectie hoort dat de samenwerking tussen de ketenpartners in de regio's over het algemeen goed verloopt. Veel intersectorale overlegstructuren zijn in de coronacrisis opgericht of geïntensiveerd. Deze

overlegstructuren bestaan nog en zijn indien ze eerder waren afgeschaald nu weer opgeschaald.

Datum
29 oktober 2021

Zorgketens

In enkele regio's noemen huisartsen en de vvt-aanbieders knelpunten over de ketensamenwerking. Zo geven huisartsen in een aantal regio's aan dat zij meer betrokken willen worden bij de planning van inhaalzorg. Zij vragen aandacht voor de implicaties die het opschalen of afschalen van zorg heeft voor de druk op de huisartsenpraktijken. De lange(re) wachttijden en beperkte(re) beschikbaarheid van zorg, bijvoorbeeld in de ggz, maken dat patiënten langer dan normaal bij de huisarts blijven terugkomen. In een aantal ROAZ-regio's staat de continuïteit van de reguliere huisartsenzorg en van de huisartsenposten ernstig onder druk. Dit leidt in vrijwel alle regio's tot een toename van druk op de spoedeisende hulp. De ambulancezorg geeft aan weer meer patiënten met COVID-19 te vervoeren. In de ambulancezorg is het personeelstekort in een aantal regio's nijpend. Er speelt met name een tekort bij centralisten op de meldkamers.

De vvt-zorgaanbieders geven in een aantal regio's aan dat zij de hogere uitstroom uit de ziekenhuizen onvoldoende kunnen opvangen, onder meer vanwege personeelstekort. Dit kan er toe leiden dat patiënten bijvoorbeeld niet op de plek van eerste keuze terecht kunnen. De IGJ is nauw aangesloten in de regio's en stimuleert het optimaliseren van samenwerking door ketenpartners in het belang van continuïteit van de zorg.

Ziekenhuizen

Ziekenhuizen merken dat het oplopend aantal ernstig zieke patiënten met COVID-19 in de ziekenhuizen gevolgen heeft voor de wijze waarop de reguliere zorg kan worden geleverd. Dit heeft eveneens implicaties voor de capaciteit van inhaalzorg, waardoor ziekenhuizen voor delen van die zorg nu uitwijken naar zelfstandige klinieken.

In meerdere regio's geven ziekenhuizen aan dat zij verwachten dat zij in een kritische situatie lagere aantallen patiënten kunnen opnemen dan in eerdere periodes waarin er een piek was van het aantal besmettingen met COVID-19.

Personeel

De inspectie hoort één breed gevoeld onderliggend knelpunt en dat is het tekort aan deskundig personeel. Niet alleen als gevolg van uitval door ziekte, maar in toenemende mate ook doordat personeel de zorg verlaat. De inspectie hoort al langere tijd dat personeel moe is en verschillende gesprekspartners noemen de 'kortere lontjes' bij zowel personeel als patiënten.

Een aantal regio's deelt ook goede voorbeelden van hoe zij naast het hanteren van de acute zorgvraag blijven samenwerken aan het toekomstbestendig maken van de zorg. En hoe zij daarbij aandacht hebben voor specifieke doelgroepen, goede doorstroom en het bieden van de juiste zorg op de juiste plek.

Beeld over knelpunten in de geboortezorg

Eerder informeerde de IGJ u over de capaciteitsproblemen in de geboortezorg en de effecten daarvan op de gehele geboortezorgketen. De druk op de geboortezorgketen is onverminderd hoog. Oorzaken hiervan zijn nog steeds het hogere aantal bevallingen dan gebruikelijk voor de tijd van het jaar en de structurele tekorten aan gespecialiseerde verpleegkundigen en kraamverzorgenden. Zwangeren zijn daarnaast een kwetsbare groep, 'at risk' voor ernstige klachten bij COVID-19-besmetting en vaker afhankelijk van ziekenhuiszorg. Om de aanwezige capaciteit optimaal te benutten is

samenwerking in de hele geboortezorgketen noodzakelijk. Het integraal capaciteitsmanagement wordt inmiddels ondersteund met een digitaal dashboard en een applicatie om vraag (zwangere) en aanbod (bevalplek) af te stemmen. De IGJ heeft recent in twee regio's het Verloskundig Samenwerkingsverband (VSV) op locatie bezocht. Daarbij is in beeld gebracht hoe de zorg nu verloopt en welke uitdagingen de VSV-en kennen. De bevindingen van deze toezichtbezoeken ondersteunen het beeld dat professionals in de geboortezorgketen elkaar goed weten te vinden en de zorg voor zwangeren voldoende goed en veilig is. De inspectie volgt de ontwikkelingen actief.

Datum
29 oktober 2021

Zorg en jeugdhulp voor kwetsbare mensen in de samenleving

De inspectie houdt blijvend aandacht voor de positie van kwetsbare mensen in de samenleving. Kwetsbaarheid kan aan de orde zijn als een kind of jeugdige belast opgroeit of als mensen leven met een psychische, verstandelijke of lichamelijke beperking. Door de impact van het coronavirus kan er op deze mensen, hun naasten en zorg- en jeugdhulpverleners extra druk ontstaan. Juist in een tijd waarin beschermende maatregelen vanwege het epidemiologisch beeld aan verandering onderhevig zijn, vergt dit des te meer in aanpassingsvermogen van deze mensen, hun naasten én betrokken zorgverleners.

De inspectie ziet dat zorg- en jeugdhulpaanbieders alle zeilen bijzetten om hun doelgroep zo goed mogelijk bij te staan. Maar zichtbaar is dat dit ook veel vergt, zeker wanneer ziekteverzuim onder personeel oploopt en er op instellingsniveau besmettingen met COVID-19 optreden.

Kwetsbaarheid kan ook gelegen zijn in bijzondere omstandigheden waarin mensen verkeren. De tijdelijke opvang van asielzoekers in ad hoc gerealiseerde huisvesting kan op het gebied van infectiepreventie een risico met zich meebrengen voor de mensen die het betreft. Specifiek is dit aan de orde wanneer maatregelen voor infectiepreventie niet afdoende realiseerbaar blijken en de vaccinatiestatus van betrokkenen niet op het gewenste niveau verkeert. Dit vraagt om extra aandacht voor (infectie)preventie in deze groep en in de opvang- en zorgvoorzieningen waarin zij verblijven.

Infectiepreventie: handelen volgens basisregels van grote waarde

Naast de eerder in deze brief geschetste observaties op het gebied van samenwerking in de zorg om de capaciteit te optimaliseren en te benutten, staat de inspectie ook stil bij het voorkomen van besmettingen met het coronavirus. Het thuis, in de zorg en elders hanteren van de basisregels (handen wassen, afstand houden, bij klachten testen en ventileren) die helpen een besmetting te voorkomen, moeten naar het oordeel van de IGJ een prominente rol in de virusbestrijding houden. Om de zorg waar mogelijk te ontlasten is de aanhoudende inzet op het voorkomen van besmettingen noodzakelijk, ook als dit om het weer intensiveren van beschermende maatregelen in het maatschappelijk verkeer vraagt.

De inspectie voert ook in deze fase toezichthoudende activiteiten uit gericht op de testinfrastructuur in Nederland. Daarnaast volgt de inspectie nauwlettend de vorderingen die onder regie van het RIVM worden gemaakt in het vaccinatiebeleid gericht op het indammen van het coronavirus.

Toezicht door de IGJ in de komende periode

De stijging van het aantal besmettingen en ernstig zieke patiënten komt op een moment waarin zorgaanbieders minder veerkrachtig zijn dan anders. De oplopende druk op de ziekenhuizen en vele andere zorgaanbieders maakt dat de IGJ alert blijft in haar toezicht. Daarbij blijft de IGJ een aanpak hanteren waarbij

er aandacht is voor eventuele knelpunten op instellingsniveau, maar ook breed wordt gekeken wat er in regionale en sectorale netwerken plaatsvindt op het gebied van samenwerking in de noodzakelijke zorg. Waar dat mogelijk is staan we naast de partijen die in de regio of sector hun verantwoordelijkheid uitvoeren, als het nodig is spreken we partijen aan bij knelpunten die ontstaan. De bestrijding van de pandemie vraagt aanhoudende inzet van de zorg. Als IGJ sluiten wij daar vanuit onze rol op aan. Het brede beeld van de inspectie is dat zorgaanbieders het uiterste doen om ook de nijpende situatie zoals die nu speelt zo goed als mogelijk door te komen. Hierbij is zoals gezegd de enorm grote inzet van medewerkers in de zorg onmisbaar.

Datum
29 oktober 2021

De inspectie stelt de komende periode een aantal thema's centraal in haar toezicht. De IGJ monitort de regionale en sectorale samenwerking, om knelpunten daarin tijdig te signaleren en bij te dragen aan oplossingen. Daarbij is de IGJ bereid om vanuit haar toezichthoudende rol mee te denken over maatregelen, waarvan er al veel beschreven zijn in sector- en regioplannen. De IGJ volgt de ontwikkelingen in de zorg voor kwetsbare groepen en adresseert deze waar nodig. Tot slot heeft de IGJ uiteraard aandacht voor het urgente personeelstekort in de zorg en jeugdhulp, dat in deze periode zo op de voorgrond komt te staan. Daarbij worden ook perspectieven van cliënten, patiënten, jeugdigen en zorg- en jeugdhulpverleners betrokken.

Hoogachtend,

Erwin Pietersma, waarnemend hoofdinspecteur